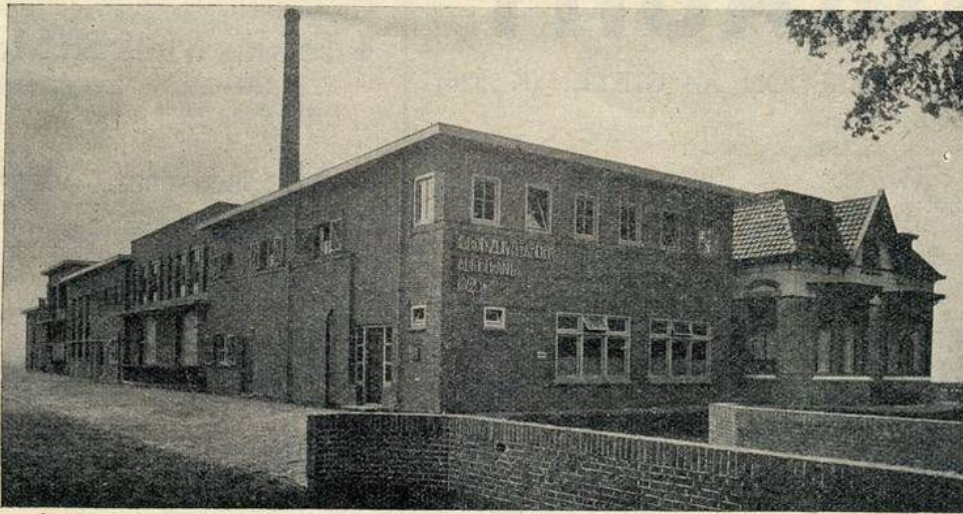

De Zuivelindustrie in Drenthe en de afzet van haar producten

door TJ. W. BOIJENGA, Secretaris van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Drenthe.

Coöperatieve Zuivelfabriek Ruinerwold.

We zeggen niets te veel wanneer we als voornaamste industrie in Drenthe noemen de zuivelbereiding. Ook durven we beweren, dat er geen streek is, waar deze industrie met zulke sprongen bergopwaarts is gegaan als dit in Drenthe het geval is geweest in de laatste 30 tot 40 jaren.

Drenthe stond vrij algemeen bekend als het land van hei en struik, een arme provincie. En ook thans nog meenen velen, die Drenthe niet kennen, dat hei en struik, woeste grond dus, hier overheerschend zijn. Een bezoek door hen, die deze gedachte nog hebben, aan dit oude gewest, zal een ware verrassing opleveren.

Vele honderden hectaren woeste grond zijn de laatste jaren in cultuur gebracht en omgetooverd tot vruchtbare akkers en groene weiden, doorsneden met goede, breede wegen en kanalen.

Het gevolg van dit in cultuur brengen van zoovele hectaren woeste grond was uiteraard een verdere ontwikkeling van de veehouderij (en dus ook van de zuivelbereiding). De hoeveelheid geproduceerde melk steeg dan ook in het oog loopend, hetgeen voldoende blijkt uit de volgende cijfers. Zoo werden in Drenthe geproduceerd in

1915	132	miljoen kilo melk
1925	175	" " "
1930	230	" " "
1940	300	" " "

Naast het in cultuur brengen van woeste grond noem ik verder als een oorzaak van deze stijging, dat hier evenals elders de opbrengst per dier aan melk en vet is gestegen door een doelmatige fokkerij na te streven. Zoo steeg in deze jaren het gemiddeld vet van 3,1% tot 3,4%.

De geschiedenis leert dat, waar veehouderij is, ook zuivelproducten worden gemaakt. Zoo ook hier. 50 jaar en langer geleden werd op iedere boerderij de melk verwerkt tot boter. (In andere gewesten tot boter en kaas). Deze boter werd door den kleinen boer ingeruild tegen winkelwaren. De groote boeren „verkochten” hun boter op de markt aan den boterkoopman, die vaak tegelijk veevoederhandelaar was. Hoe meer lijnkoeken hij nu mee terugnam, hoe meer hij voor zijn boter ontving. De boer was geheel afhankelijk van winkelier en veevoederhandelaar.

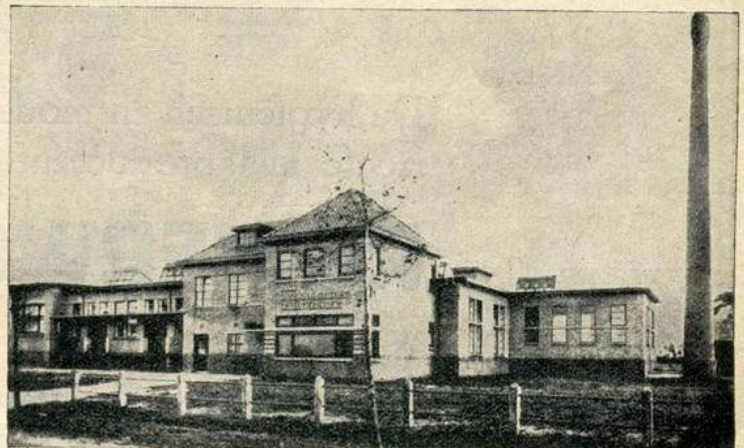
Er kwam bij de boeren hoe langer hoe meer drang naar samenwerking, hetgeen tot gevolg had dat er fabrieken kwamen. Hoewel deze geschiedenis zeer interessant genoemd kan worden, zou het me toch te ver voeren hier uitvoerig bij stil te staan.

Ik wil er mee volstaan te vermelden dat vanaf 1888 de fabrieken a.h.w. als paddestoelen uit den grond verzezen. Wij kunnen gerust zeggen, dat bijna ieder dorp zijn zuivelfabriek kreeg. Later toen wij betere wegen kregen en vooral na den oorlog 1914-'18, toen het autovervoer zich geweldig ontwikkelde, bleek dat deze gedecentraliseerde zuivelbereiding niet economisch was. Meerdere kleine fabrieken verdwenen of werden tot grotere gecombineerd.

Thans zijn er in Drenthe nog 55 zuivelfabrieken, die in 1940 totaal verwerkten 300 miljoen kg. melk. Behoudens enkele fabrieken die een kleine hoeveelheid melk verwerken (van 0.5 tot 2 miljoen kg) zijn de meeste behoorlijk groote bedrijven. In 1940 verwerkten 6 fabrieken meer dan 10 miljoen kg, n.l. Hogeveen 24,5 miljoen, Roden 18,8, Assen 16,4, Beilen 13, Zuidwolde 12,3 en Westerbork 11,4. Gemiddeld werd per fabriek verwerkt ruim 5 miljoen kg.

Van de door de fabrieken ontvangen melk wordt een klein gedeelte direct in consumptie gebracht. Het overige wordt verwerkt tot zuivelproducten. Alle fabrieken produceeren boter, 24 fabrieken maken kaas, 10 fabrieken melkpoeder, 2 gecondenseerde melk, 1 caseïne en 5 consumptieijs. Per jaar worden gemiddeld geproduceerd:

Boter	10½ mill. kg.
Kaas	4½ " "
Melkpoeder	3 " "
Gecondenseerde melk	3 " "
Caseïne	20 duizend kg.

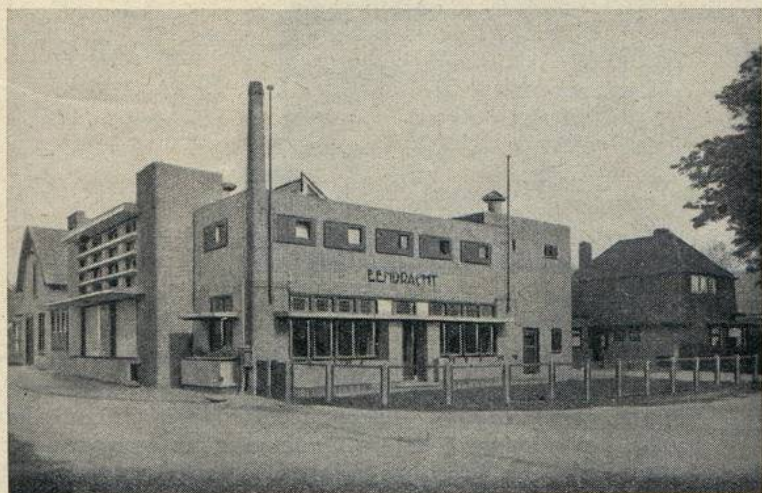
GIETEN. — Stoomzuivelfabriek.

Coöperatieve ZUIVELFABRIEK en KORENMALERIJ

«EENDRACHT»

TE
EEXT

TELEFOON 261 GIETEN (K 5526)

◆ 1e klas Melk en Melkproducten

Aangesloten bij het Zuivelkwaliteitscontrole Bureau te Amsterdam (Z.K.B.)

◆ Alle soorten Veevoeders

Controle C.L.O.

◆ Drooginstallatie voor granen

◆ Handel in Zaaigranen

◆ Schooningsinrichting voor Zaaigranen

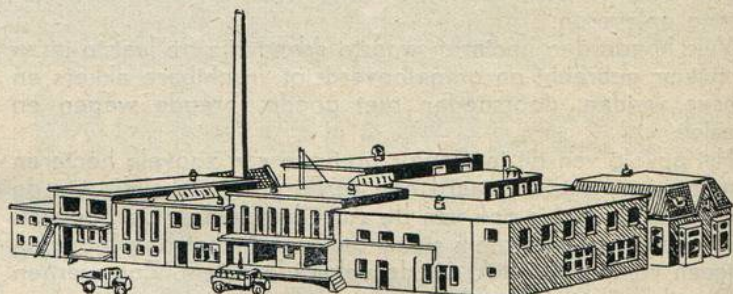
Goedgekeurd door de N.A.K.

Vraagt inlichtingen

aan het Hoofdkantoor te EEXT, of aan ons filiaal te VEENDAM, Beneden Westerdiep 67

113

M Coöperatieve
Melkproductenfabriek

«Algemeen Belang»

De hygiënisch en modern ingerichte melkproductenfabriek te

RUINERWOLD

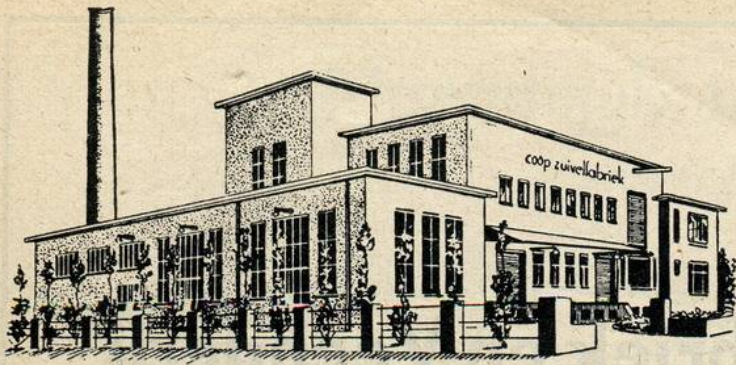
waarborgt

Kwaliteit en Zuiverheid!

*Wie op de kleintjes
letten moet,*

*Voedt zich met onze
producten bijzonder goed!*

105

SCHOONEBEEK — Coöp. Zuivelfabriek.
Foto's (3) van den schrijver.

De afzet der producten geschiedt ten deele door de fabrieken individueel en ten deele gecombineerd (coöperatief). Zoo zijn 33 Drentsche fabrieken aangesloten bij een coöp. verkoopvereniging, de Nationale Coöp. Zuivelverkoopcentrale (N.C.Z.), welke is gevestigd te Amsterdam. De N.C.Z. heeft een koelhuis in Assen, waar de boter in eerste instantie wordt opgeslagen. De N.C.Z. verkoopt voor alle leden de boter en voor een groot deel der leden de kaas.

Wat de inrichting der Drentsche fabrieken betreft, kan geconstateerd worden, dat Drenthe ook hier met den tijd is meegegaan. De fabrieken zijn voorzien van de meest moderne machines. De kwaliteit der producten is zeer goed. De Drentsche boter staat mee bovenaan.

Wat de organisatie betreft, kan ik constateeren, dat Drenthe de eenige provincie is, waar alle fabrieken werken op coöperatieve grondslag. De Drentsche boer heeft begrepen, dat zijn kracht zit in samenwerking, omdat hij hierdoor medezeggenschap krijgt bij de vaststelling van den melkprijs.

De fabrieken begrepen al spoedig na de oprichting, dat nog meer kracht ontwikkeld zou kunnen worden als men niet alleen bleef staan, doch zich ging vereenigen. Zoo werd in 1897 opgericht de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Drenthe. Alle 55 Drentsche fabrieken zijn in dezen Bond vereenigd.

Ons land telt 8 van deze provinciale Bonden. Deze 8 Bonden hebben zich vereenigd in den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond (F.N.Z.). De F.N.Z. is gevestigd in Den Haag en omvat 456 fabrieken, totaal verwerkende 2750 miljoen kg. melk.

Tot de voornaamste werkzaamheden van den Drentschen Zuivelbond behooren :

1. Samenwerking en wederkeerige voorlichting in alle zaken, die een voordeelige exploitatie van de zuivelfabrieken kunnen bevorderen.
2. Het bevorderen van den goeden naam en den afzet der zuivelproducten in binnen- en buitenland.
3. Het geregeld houden van keuringen van zuivelproducten ter opvoering van de kwaliteit hiervan.
4. Het aankopen en controleeren van de bij de zuivelbereiding benodigde hulpstoffen.
5. Het controleeren van de administratie en het bedrijf aan coöperatieve zuivelfabrieken.
6. Het bevorderen van de goede samenwerking tusschen naburige fabrieken.
7. Het geven van voorlichting omtrent het technisch bedrijf, alsmede het nemen van die maatregelen, welke bevorderlijk zijn tot het verkrijgen van goed geschoold personeel aan de bij den Bond aangesloten bedrijven.
8. Het verstrekken van inlichtingen omtrent de soliditeit van afnemers.
9. Het nemen van proeven en het verrichten van onderzoekingen in het belang van het zuivelbedrijf.
10. Het bevorderen van de goede toepassing der Coöperatieve beginselen.

Ook deze organisatie heeft veel bijgedragen tot den groei en bloei van de Drentsche coöperatieve zuivelindustrie.

De zuivelbereiding is zooals ik boven aanhaalde de industrie in Drenthe. Zij is dan ook niet alleen voor den boer doch voor het geheele platteland, ja voor de geheele provincie van groote beteekenis.

Coöp. Zuivelfabriek «GIETEN-BONNEN» te GIETEN

levert steeds 1e kwaliteit

Gepasteuriseerde Roomboter, Melk en Melkproducten.

Aangesloten bij de B.C.A. te Assen. Lid van de Drentse Zuivelbond en van de N.C.Z. te Amsterdam.

Aanbevelend,
De Directeur.

Koopt Uw **ZUIVELPRODUCTEN**
van de

Coöp. Zuivelfabriek en Korenmalerij

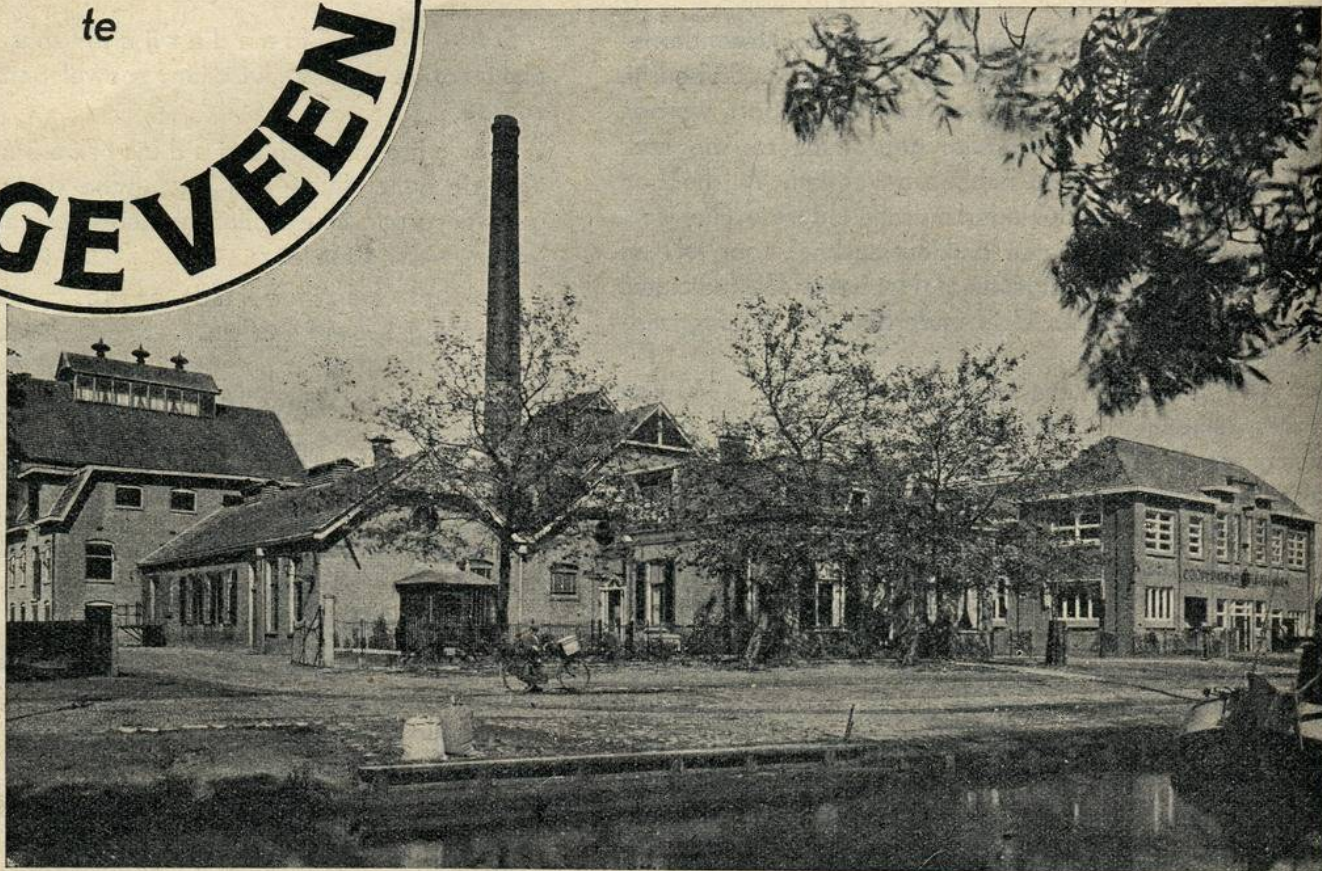
„**Emmen**”

te

NOORD-BARGE

welke fabriek dit jaar haar
50-jarig bestaan viert

Fabriek van Melkproducten **HOOGVEEEN**

Specialiteite in:

- ◆ Roomboter
- ◆ Gecondenseerde Melk
- ◆ Hatmaker Melkpoeder
- ◆ Melkpoeder Systeem Spray
(100% oplosbaar in water)
- ◆ Caseïne
- ◆ Producten van de Melkinrichting

Telefoon nr. 2113 (Kengtal 5570)
Telegram-adres: ZUIVELFABRIEK
Giro nr. 31000
Bankiers: Rotterd. Bankvereniging

„Melkproducten
zonder tal
Doch Hoogeveen
bovenal!”